

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ВІД ПРОЄКТУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПАСТКИ

Жукова Л.М.

*доктор економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і логістики
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна*

З усіх течій сучасної економічної думки саме інституційна теорія найкраще пояснює дію рушійних сил та закономірностей процесів перетворення, що переживає Україна в XXI столітті. Один із найважливіших висновків теорії інституціоналізму полягає в тому, що тенденції еволюційного соціально-економічного розвитку суспільства визначаються не стільки розуміннями поточної економічної і політичної вигоди тих чи інших суспільних груп, скільки суспільними інститутами, закріпленими в їхній свідомості та в організаційних формах їхньої діяльності, стійкими традиціями і нормами поведінки, які відповідають ментальним особливостям освітньої культури [1, с. 21]. Інституційне забезпечення цифрової трансформації освіти, наповнення інститутів адекватним способом мислення, звичками, традиціями й урахування їх у процесі трансформування системи є визначальною умовою успіху реформ.

Цифрова трансформація у сфері освіти – це комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових освітянських рішень, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів освіти, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних.

Зацікавленість до інституційних аспектів в аналізі розвитку цифрової освіти викликана насамперед тим, що використання традиційного інструментарію для проведення реформ спричинило різні результати, причому найчастіше не ті, яких очікували реформатори. Реакція змінних на ментальні особливості освітньої культури, як відомо, залежить від інституціонального середовища. Однак, людям важко змінювати інституційне середовище, до якого вони звикли. Адже, на їх думку, інститути монополізує вузька група осіб, що використовує їх у своїх

інтересах. Так і на практиці, дуже часто суб'єкти законодавчої ініціативи нехтують принципами інституційного проектування. Найчастіше це призводить до інституційної пастки.

Під інституційною пасткою здебільшого розуміють спотворену форму інституту, у якій інституційні відносини зумовили вектор розвитку, не сприятливий безпосередній реалізації їхньої сутності [1, с. 42]. Прикладами інституційних пасток в українській освіті вважають корупцію, соціально-професійні плани, кар'єра і кар'єрна стратегія майбутніх фахівців (на рівні індивідуальних соціальних суб'єктів), факти порушення принципу академічної доброчесності (плагіат, фальсифікації та фабрикації наукових результатів), нормативний конфлікт у сфері правового регулювання діяльності вищих навчальних закладів як державних установ тощо.

Необхідно зазначити, що четверта технологічна революція, з якою асоціюються цифрові технології, суттєво змінює уклад сучасного суспільства. Цифрова трансформація зачіпає різні сфери життєдіяльності людей: державу, освіту, бізнес, професійне і повсякденне життя кожної людини.

Цифрова трансформація характеризується поєднанням передового європейського та українського досвіду впровадження технологій, поширенням інноваційних креативних технологій та нових процесів, а також створенням інтелектуальних он-лайн продуктів та послуг [2]. У цьому напрямі необхідно використовувати принципово нові підходи до розуміння електронної освіти, які використовуються у країнах ЄС та їх ролі у становленні майбутньої цифрової цивілізації.

Задля досягнення мети інноваційного розвитку економіки необхідно сформувати високий рівень трудового потенціалу, забезпечити сучасну економіку працівниками з цифровими вміннями, навичками і компетенціями, новими креативними спеціальностями й кваліфікацією відповідно до потреб європейського ринку. Це можливо при безперервній освіті, яка в умовах мережевої економіки може реалізовуватися на відкритій освітній платформі, що працює на інноваційних і цифрових засадах управління.

Формування цифрової економіки в Україні та завдання побудови цифрового суспільства вимагають швидкого переходу на підготовку кадрів у сфері інформатизації на більш новий високий якісний рівень. Тобто цифрова економіка висуває додаткові вимоги до кваліфікації спеціалістів та магістрів, а саме: створення нових можливостей для бізнесу та освіти, що прискорить впровадження європейського досвіду цифровізації шляхом використання новітніх технологій для вдосконалення моделей навчання, створення нових моделей електронного бізнесу, бізнес-інтелекту, збільшуючи ефективність

інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій у контексті управління людським розвитком. У напрямі підвищення рівня цифрової освіти слід визначити наступні цілі:

- підтримка та розвиток якісної електронної освіти та цифрових навичок;

- стимулювання цифрових компетенцій інноваційної діяльності навчальних закладів;

- створення відкритих систем освіти у напрямі реалізації та необхідності стимулювання, підтримки і розширення цілеспрямованого використання цифрових та інноваційних освітніх практик.

Тобто, *об'єктивними чинниками розвитку цифрової освіти у контексті геополітичного переформатування світу, враховуючи сучасні виклики глобалізації*, необхідно визначити:

- цілеспрямовані дії економічної влади держави щодо розвитку відповідних цифрових компетенцій;

- використання інноваційних підходів для надання допомоги викладачам у більш ефективному використанні технологій користування Інтернет-ресурсами;

- збагачення рівня освіти шляхом дослідження фактичних даних економічного розвитку та аналізу зміни інституційного статусу держави [3] передовими науковцями щодо розвитку цифрової освіти в Україні;

- розширення прав і можливостей педагогів та їх об'єднань за допомогою колегіального навчання, яке є передумовою інформаційного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Ватаманюк З. Інституційні засади формування економічної системи України: теорія і практика. Львів : «Новий світ – 2000», 2005. 648 с.

2. Воронкова В.Г. та ін. Європейська гуманістична візія в управлінні людським розвитком як основа досягнення прогресу. *Modern trends in science and practice*. Vol. 1 : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2021. P. 24–30.

3. Жукова Л.М. Зміни інституційного статусу держави в умовах соціально-економічної нестабільності : монографія. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. 308 с.